

Turkish Studies

International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 12/25, p. 149-168

DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12231>
ISSN: 1308-2140, ANKARA-TURKEY

Article Info/Makale Bilgisi

Referees/Hakemler: Doç. Dr. Baybars Recep EYNUR –
Yrd. Doç. Dr. Rüstem ORHAN

This article was checked by iThenticate.

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN FİZİKSEL AKTİVİTE PROGRAMLARINA KATILIMLARINI ENGELLEYEN FAKTÖRLERİN İNCELENMESİ

Sinan AYAN* - Murat ERGİN**

ÖZET

Bu araştırma; Özel Gereksinimli (ÖG) bireylerin fiziksel aktivite programlarına katılımlarını engelleyen faktörlerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Fiziksel aktiviteye katılma engel olan faktörleri anlamak ve ortadan kaldırmak, bireylerin fiziksel aktiviteye katılımını teşvik ederek etkin müdahaleler tasarlamak için önemlidir. Konu ile ilgili bilimsel çalışmalar, tarih sınırlaması yapılmaksızın literatür taranarak derlenmiştir. Tarama, üç temel kavram ve bunların eşanlamlı kelimeleriyle yapılmıştır. Bu temel kavramlar; fiziksel aktivite, engel (bariyer) ve engelliliktir. Ayrıca, elde edilen çalışmaların kaynakça listeleri taranarak ilgili çalışmalara ulaşılmıştır. Tarama sonucu konu ile ilgili 26 makale, üç tez çalışması tespit edilmiş olup ÖG bireylerle birlikte, bu bireylerin aileleri, bakıcıları, antrenör ve beden eğitimi öğretmenleri ile yapılan çalışmalar araştırmaya dahil edilmiştir. Yurt dışında 27 bilimsel çalışma yapılırken, ülkemizde iki bilimsel çalışma yapıldığı tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda 44 engel belirlenmiş, bu engeller dört alt başlığa ayrılmıştır. Bunlar; kişisel, sosyal, çevresel ve diğer engellerdir. ÖG bireylerin fiziksel aktivite yapmalarını en fazla engelleyen faktörler: Diğer engeller başlığı altında yer alan “ekonomik faktörler” (ulaşım ücreti, ekipman ücreti vb.) 14 çalışmada; çevresel engeller başlığı altında yer alan “ulaşım” engeli 10 çalışmada rapor edilmiştir. Çalışmayla belirlenen engeller ilgili kişi ve kuruluşlar tarafından ortadan kaldırılarak, ÖG bireylerin daha kolay ve verimli olarak fiziksel aktiviteye katılmalarının sağlanabileceği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Birey, Fiziksel Aktivite, Engel.

* Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor ABD, El-mek: ssayan71@gmail.com

** Öğretmen-MEB, El-mek: murat.ergin@mynet.com

**INVESTIGATION OF THE BARRIER FACTORS OF
PARTICIPATION IN PHYSICAL ACTIVITY PROGRAMS OF
INDIVIDUALS WITH SPECIAL NEEDS**

ABSTRACT

This research was conducted to investigate the barrier factors of participation in physical activity programs of Individuals with Special Needs (SNI). Understanding the factors that barriers participation in physical activity is important to design effective interventions by encouraging individual participation in physical activity. The study was conducted by using a screening model to collect information on the subject. It was scanned to determine the studies related to the subject and no date limitation was made during the scan. Strategy for each database has been developed three main concepts and their synonyms. These basic concepts are physical activity, barrier and disability. Also, reference lists of the obtained studies were searched and relevant studies. Twenty six articles related to the topic of the screening, three theses studies have been determined and included together with individuals SNI whose families, carers, trainers and physical education teachers. It has been determined that only one study has been conducted on this topic in the study. While 27 scientific studies were conducted abroad, two scientific studies were conducted in our country. As a result of the research, 44 barriers were determined and this barriers was divided into four subtitles. These: Individual, Social, Environmental and Other barriers. "Economic factors" barriers (transportation fee, equipment fee, etc.) is located under the title of other barriers 14, under the title of environmental barrier, "transportation" is located 10 studies. It has been achieved as a result that the barrier determined by the study can be removed by the related persons and organizations to enable SNI individuals to participate in more easy and more efficient physical activity.

STRUCTURED ABSTRACT

This study has been done by using a scanning model in order to collect information about the subject and to construct a theoretical substructure.

Electronic databases have been scanned and work related to the subject has been reached and during the scan no date limitation has been done .

All the peer-reviewed journals and theses the full text of which could be reached online were taken into the review. The key words and combinations given below are scanned. "intellectual disability", "mental retardation", "physical disability", "hearing impairment", "blind disability", "down sendrom", "spinal cord injury", "autism spectrum disorders" .

Studies related to the subject were examined and 26 articles and three theses were included in the study. In our study, 44 different

Turkish Studies

barriers were identified and separated into four different groups. These groups: Personal, social, environmental and other barriers.

It is determined that among the special needed individuals there are many barriers that obstacle the physical activities.

Transport barrier were reported in 10 studies, economic factors barrier were reported in 14 studies.

The studies are classified as disability groups of the individuals below.

STUDIES WITH PHYSICAL DISABLED INDIVIDUALS:

According to the result of the work done by Anderson, Bedini and Moreland (2005) with 14 physically disabled (paralysed, spina bifida and other) girls between the ages of 10-16 years the barriers are; be a woman with physical disability, lack of role models, negative viewpoints of family and society, dislike of drawing undesirable attention and barriers to participate in physical activity.

In the study of Datillo, Caldwell, Youngkhill and Kleiber (1998) which aimed to investigate the leisure time and social relations of spinal cord paralysis individuals harmony to the society; transportation, program fees, fatigue, lack of information about activities, lack of knowledgeable trainers, and the absence of program leaders were emphasised as barriers.

Field&Oates (2001) made a research via mail with 97 children with physical disability (spina bifida disease), aged 5 to 15 years, to determine these children's sports and recreational barriers. According to the results of this study ; not being able to find various activities, and not being able to find appropriate activities that the whole family could take part in were included as barriers in participating recreational activities .

A research was done to investigate the effect of environmental factors and attitudes of caretakers on exercise involvement of adult CP (cerebral palsy) individuals. The barriers that the caregivers perceive in the study are: lack of exercise equipment at home, cost of the exercise program, lack of knowledge of where the exercise takes place, transportation (Heller, et al., 2002).

In a thesis study where 23 physical disabled (spina bifida, cp, spinal cord) patients' families took part in order to investigate the participation barriers of physically disabled individuals in wheelchair sports, the biggest barriers determined in the survey are: sport awareness or accessibility, time and cost (Hunter, 2009).

In a study undertaken by Jaarsma, Geertzen, Jong De and Dijkstra (2014) to identify the sports barriers and facilitators of paralympic athletes where 149 Dutch athletes with disabilities (amputee, spinal cord injuries, cp, other muscle-nerve diseases, visual impairment) and amputee athletes using wheelchair were compared. Athletes who use wheelchairs complain more about barriers than other athletes. The majority of the hurdles encountered by the athlete in this study were found to be environmental. The most common individual barriers are; being dependent on someone else to do exercise, and the most common

Turkish Studies

environmental barrier is "there are very few sports facilities in the neighborhood".

A study was conducted in order to determine the barriers to exercise and physical activity which are perceived by physically disabled youth. According to the results of a study using 145 wheelchair "Exercise Barrier Scale", the most reported barriers are: shortage of time, pain or discomfort; the lack of space to exercise with a partner, lack of family support / encouragement, the weather, previous bad experiences, the wrong attitude of people (Kang, et al., 2007).

The barriers identified in the study of adult persons with disabilities using wheelchair are; Individual (lack of motivation, limited strength), interpersonal (people's rudeness) and environmental (bad weather, lack of transportation and parking) (Meyers et al., 2002).

The most frequent barriers faced with in the thesis study which was conducted with 149 women with special needs are; work and family obligations, lack of financial resources and lack of time (Rauzon, 2002).

The study was conducted to identify and rank the obstacles faced by African-American, physically disabled women during physical activity. In the study using the scale developed by the researchers (Barriers to Physical Exercise and Disability), 14 barriers were detected. Of these barriers, some barriers appeared more frequently than others; cost of the exercise program, transportation and exercise facilities (Rimmer et al., 2000).

Another study was done in order to identify the factors that prevent and facilitate physical activity of the physically disabled children. 25 barriers were determined according to the results of the study, by using 24 questionnaires with sports and recreation workers. The highest reported barriers are: inadequate access to facilities, indifference of caregivers and cost (Shields&Synnot, 2014).

The study was conducted to determine the environmental and individual factors for total physical activity among physically challenged individuals. Inadequacy of facilities, lack of support and economic factors were reported as a barrier in the study of 327 persons with disabilities aged 18 to 30 using the questionnaire method (Saebu&Sorensen, 2011).

The study aimed to investigate the effect of physical activity on the social potential of children with physical disabilities. In the study using interview technique with 21 physically disabled individuals between 10-17 years, the results of the study were stated as; skill inadequacy, excessive protection, social isolation, time required for rehabilitation, and lack of current programs and leaders (Taub&Greer, 2000).

STUDIES WITH MENTALLY RETARTED INDIVIDUALS:

A systematic research study was conducted to analyze the barriers to physical activity of mentally disabled adults, in the study; it was found that transportation problems, financial limitations, lack of awareness of opportunities, inadequate caregiver, teachers, coaches and parents were reported as obstacles to participation in physical activity (Bodde&Seo, 2009).

Turkish Studies

The study was conducted to examine the barriers and facilitators in physical activity of individuals with down's syndrome. The barriers identified in the study by using the semi-structured question form in Australia with mothers and caregivers who support 18 adult offspring with down syndrome are: lack of support, lack of participation in physical activity, and medical factors (Mahy, et al., 2010).

The interview technique was used to study the health and physical activity needs. The perceptions of families which have children with mental retardation (children with down's syndrome). It has been reported by the mothers of the children with 15 down's syndrome aged 7-12 in the school age that the interest of children in physical activity decreases as the difference between their mothers' motor skills and the motor skills of their peers of increase. According to findings; laziness or sedentary lifestyle, family constraints were identified as barriers (Menear, 2007).

In the study, 24 mentally retarded adult individuals were interviewed. The barriers identified in the study; cost barriers, security issues, weather and lack of transportation (Messent, et al., 1999).

Study investigated to determine the barriers to physical activity of mild and moderate mentally retarded individuals over 50 years of age in the Netherlands. The perceived barriers according to the result of the work are; poor health status , lack of self-confidence, lack of skills, lack of support, transportation problems, economic factors, appropriate physical activity options and materials (Speet-Schijndel, et al., 2014).

To improve the health of adults with mental disabilities; 40 participants (mentally retarded individual, recreation worker, supervisor working in the field of recreation, managers and families working in the field of recreation) were studied using the qualitative method in order to investigate the factors that prevent and facilitate participation in physical activity. The barriers determined according to the result of this study; health status, lack of time, barriers to others, being too lazy, weather, economic barrier. They reported that these individuals seek physical activity but these options are expensive (Temple&Walkley, 2007).

STUDIES WITH INDIVIDUALS OF DIFFERENT BARRIERS:

In the study of Aydın and Sarol (2014), they examined the factors that prevent the participation of autistic individuals in their physical activity programs. The study was conducted with a family of nine autistic individuals using qualitative research. The most important factor that prevents autistic individuals from doing physical activity is determined as economic difficulties. Other barriers; program inadequacy, facilities, transportation and government policies.

According to Esatbeyoğlu and Karahan (2014), as a result of the article study conducted with the disabled individuals in order to determine the barriers in front of their participation in physical activity; hearing impaired individuals stated that they faced less barriers than visual and orthopedic disabled individuals. The barriers to participation of the disabled in physical activity are divided into two main themes: The first theme is environmental factors: social factors; lack of support or restricted behaviors friends, family, community and caregivers. Physical factors; transportation, facilities and materials are reported as

Turkish Studies

inadequacies. The second theme is individual factors. These factors are economic factors, disability and psychological factors.

Lieberman and MacVicar (2003) conducted studies to determine the barriers encountered in recreational activities by multiple obstructed (Vision-Hearing-Cp-Autism) and mentally retarded, organ problem, paralyzed individuals. The identified barriers are reported as: disability status, lack of information, lack of program, lack of personnel quality, inadequate communication, lack of information, lack of program, lack of staff who want to work with children with disabilities, lack of staff (Researchers think that this barrier is the reason behind the barriers).

Njelesani, Leckie, Drummond and Cameron (2015) has divided four factors into the study of special needs children in order to determine the barriers in front of participation in physical activity. These factors include: family priorities, lack of activity options in the environment, adaptation of activity to the child's ability, and the need for specialized support.

According to Prellwitz and Skar (2007), as a result of investigation to understand better how children with different disabilities are using playgrounds; these disabled children have limited access to playgrounds, and their interaction with their peers is not supported.

Shields and Synnot (2016) identified barriers in the study of special needs children (CP, intellectual disability, autism, visually impaired), sports and recreation workers and the factors that facilitate and prevent participation in physical activity: The trainer's lack of skills and lack of participation, negative social attitudes towards disability. It has been reported that disabled children faced with additional barriers to participation in physical activity when compared to children who are normally developing.

Stuart, Lieberman and Hand (2006) conducted a study to investigate the relationship between visually disabled children and their families regarding physical activity. The obstacles to total visually impaired children's participation in physical activity were defined as ; the possibility of injury during physical activity, lack of activity for visually impaired children, and the fact that physical education teachers do not help children. The parents of children with low vision notified the barriers as: untrained physical education teachers, lack of peers to do activities.

According to Tsai and Fung (2005), as a result of studying hearing impaired students (some students with hearing impairment plus mental-learning impairment-behavior problems) to determine the factors that restrict their participation in physical activity during leisure time; the most important barriers; the attitude of the community, and lack of information to access. Other barriers; physical pain or discomfort, fear of stigma or humiliation, not want to exercise alone, lack of physical coordination, lack of family support/encouragement, lack of energy, personal limitations, facility limitations.

Wilkinson (1983) found that special-needs individuals prefer not to participate because they believe their peers see them helpless, or when parents of unemployed peers prefer special-needs individuals. They can be hostile and they can misunderstand their talents.

Turkish Studies

Columna (2007) 's thesis study used a semi - structured question form with 12 families of 5 to 14 year olds with physical (CP), lack of family support / encouragement, intellectual disability (down syndrome) and other health problems. The barriers are grouped into two as:

1. Family Constraints: Child's disability, family request, financial constraints, lack of support, time constraint, family fear.

2. Management Constraints: Program deficiency, lack of personnel training, lack of proper facilities.

Because long-term outcomes of sedanter lifestyle can lead to serious secondary health problems among people with disabilities (diseases that are likely to develop primarily through a disabling condition), it is important to understand the factors that affect participation in physical activity at an early age, and to prepare strategies that can improve successful intervention and effectiveness. While these barriers have been determined in many studies conducted abroad it is seen that there is only one study in our country.

Effective interventions to encourage participation of individuals with special needs in physical activity involve many stakeholders/partners involved in the design and implementation of strategies and policies. Failure to coordinate among partners, such as the elderly, family, sports clubs, educational institutions, local governments, and the health sector, constitutes a key barrier to the physical activity of children with disabilities. It is necessary to take the necessary precautions to ensure this coordination.

Keywords: Individual With Special Needs, Physical Activity, Barrier.

GİRİŞ

Düzenli fiziksel aktivite, insan sağlığı ve uzun yaşam üzerine olumlu etkiler gösterir. Fiziksel olarak aktif bireylerin, hareketsiz yaşam şekline sahip akranlarıyla karşılaştırıldıklarında, birçok kronik hastalığa yakalanma riskinin daha düşük olduğu görülmüştür (Williams, 2001). ÖG bireyler engeli olmayan bireylere oranla daha hareketsiz yaşama sahiptirler. Ayrıca ÖG bireylerin sosyal hayata katılmaları birçok nedenden dolayı kısıtlanmaktadır. Bu durum ÖG bireyler aleyhine eşitsizlik yaratmaktadır. Bu kısıtlılıklar nedeniyle ÖG bireylerin diğer bireylere göre daha hareketsiz bir yaşam geçirdikleri belirtilmiştir. Bu durum Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından ciddi bir halk sağlığı sorunu olarak bildirilmiştir (Fernhall ve diğ., 2008). Özel gereksinimli birey; çeşitli nedenlerle, bireysel özellikleri ve eğitim yeterlilikleri açısından akranlarından beklenen düzeyden anlamlı farklılık gösteren birey olarak tanımlanmaktadır (MEB, 2000).

Bazı çocuklar doğuştan getirdikleri ya da sonradan karşılaştıkları durumlar nedeniyle ortaya çıkan özellikleriyle diğer çocuklardan farklı olabilirler. Üstün zeka, üstün yetenek, otizm spektrum bozukluğu, görme yetersizliği, ortopedik yetersizlik ve benzeri farklılıklar bu özelliklere sahip çocukların özel gereksinimleri nedeniyle normal gelişim gösteren çocuklardan farklı algılanmalarına neden olabilmektedir (Ummanel ve Gürkan, 2017).

Engellilik durumu, ister uzun süreli isterse kısa süreli olsun, bireyin düzenli olarak faaliyette bulunma olasılığını azaltır (Rauzon, 2002). ÖG bireylerin çoğunluğu engeli olmayan akranları gibi spor ve rekreasyonel faaliyetlere katılmak için aynı fırsatlara sahip değildirler (Kasser&Lytle, 2005).

Turkish Studies

ÖG bireyler için uyarlanmış eğlence, sosyal ve kültürel aktiviteler çok azdır ve ÖG bireylerin bu aktivitelere erişimi de zordur. Ayrıca ÖG çocukların kompleks hareketlerde ve yaratıcılık gerektiren becerilerde geliştirilmeleri gerektiği belirtilmiştir (Ayan ve diğ., 2017).

Oyun alanları ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmada; oyun alanlarında ÖG bireylere yönelik herhangi bir düzenlemenin yapılmadığı ve engelliler için herhangi donatı alanlarının yer almadığını bildirilmiştir. Ayrıca ÖG çocukların gelişimine oyunun olumlu etkisi düşünüldüğünde engel türüne göre oyun modelleri, oyun alanları, oyun araçları ve donatı alanları uyarlanarak çocuğun fiziksel aktiviteye etkin olarak katılmasını sağlayabilir (Ayan ve Ulaş, 2015).

ÖG bireylerde fiziki faaliyetlere daha düşük katılım oranlarının nedenleri karmaşık ve çok faktörlüdür (Heah ve diğ., 2007). Bu faktörleri belirlemek amacıyla literatür incelenerek, tespit edilen engelleyiciler gruplandırılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma, konuya ilişkin bilgilerin toparlanması ve kuramsal bir alt yapı oluşturulması için tarama modeliyle yapılmıştır. Literatür incelemesi Ekim 2016-Şubat 2017 tarihleri arasında yapılarak, konu ile ilgili çalışmalara ulaşılmıştır. Tarama sırasında tarih sınırlaması yapılmamıştır. Literatür taraması üç ana kavram ve bu kavramların eşanlamlı kelimeleriyle gerçekleştirilmiştir. Bu üç kavram; fiziksel aktivite, engeller (bariyerler) ve engelliliktir. Ayrıca, elde edilen çalışmaların kaynakça listeleri taranarak ilgili çalışmalara ulaşıldı. ÖG bireyler (zihinsel, işitsel, görme, bedensel, çoklu engele sahip bireyler ve otizmli bireyler), ÖG bireylerin aileleri, ÖG bireylerin bakıcıları, ÖG bireylerle çalışan antrenör ve beden eğitimi öğretmenleri ile yapılan çalışmalar araştırmaya dahil edildi. Derlenen bilimsel makale ve tezler başlık, amaç, yayın yılı, çalışma grubu, yöntem ve bulgular açısından değerlendirilmiştir.

Arama yapılan veritabanları: YÖK Tez Merkezi, ProQuest Dissertations (Yabancı Tezler), Ulusal Dergiler, Google Akademik, EBSCO, Elsevier, Pubmed, Sage, Springer, Taylor and Francis, Web of Science'dır. Kullanılan anahtar kelimeler: "zihinsel engel", "bedensel engel", "işitme engel", "görme engel", "down sendrom", "otizm", "disability", "disabilities", "barrier", "mental retardation", "physical disability", "blind disability", "deaf disability", "cerebral palsy", "spinal cord injury", "down syndrome", "intellectual disability", "physical activity", "mobility impairment", "autism", "autism spectrum disorders", "autistic individual" ve bu anahtar kelimelerin kombinasyonu şeklinde konu ile ilgili tez ve makaleler taranmıştır.

BULGULAR

Konu ile ilgili bilimsel çalışmalar incelenmiş, 26 makale ve üç tez çalışmaya dahil edilmiştir. Literatürde yer alan çalışmalarda genellikle ÖG bireylerin karşılaştıkları engellerin gruplara ayrılmadığı görülmüştür. Çalışmamızda 44 farklı engel belirlenerek dört gruba ayrılmıştır. Bu gruplar Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Fiziksel aktivite engelleyicileri

I. KİŞİSEL ENGELLER	
A. BECERİ EKSİKLİĞİ VE FİZİKSEL DURUM	
Atletik yetenek, koordinasyon ve beceri eksikliği	(Speet-Schijndel, 2014; Tsai&Fung, 2005; Meyers ve diğ., 2002; Taub&Greer, 2000)
Engellilik durumu	(Lieberman&MacVicar, 2003; Columna, 2007; Anderson ve diğ., 2005; Esatbeyoğlu&Karahana, 2014)
Zayıf sağlık durumu	(Mahy ve diğ., 2010; Speet-Schijndel, 2014; Temple&Walkley, 2007; Meyers ve diğ., 2002)
Egzersiz yaparken ağrı ya da rahatsızlık hissetme	(Kang ve diğ., 2007; Tsai&Fung, 2005)
Yorgunluk	(Dattilo ve diğ., 1998)
B. BİLGİ EKSİKLİĞİ	
Egzersiz nerede yapıldığının farkında olmama ya da bilgi eksikliği	(Dattilo ve diğ., 1998; Heller ve diğ., 2002; Hunter, 2009; Rimmer ve diğ., 2000; Bodde&Seo, 2009; Lieberman&MacVicar, 2003; Tsai&Fung, 2005).
C. PSİKOLOJİK FAKTÖRLER:	
İstenmeyen ilgiyi üstüne çekmekten hoşlanmamak	(Anderson ve diğ., 2005)
Yalnız başına egzersiz yapmak istememek	(Tsai&Fung, 2005)
Damgalanma ya da aşağılanma korkusu	(Tsai&Fung, 2005)
Önceki kötü deneyimler	(Kang ve diğ., 2007)
Fiziksel aktiviteye katılmada isteksizlik	(Mahy ve diğ. 2010)
Güvenlik endişeleri	(Messent ve diğ., 1999; Stuart ve diğ., 2006)
Motivasyon eksikliği	(Meyers ve diğ., 2002)
Güvensizlik	(Speet-Schijndel, 2014)
Tembellik ya da hareketsiz yaşam tarzını tercih etmek	(Temple&Walkley, 2007)
Kaygı, gerginlik, duygusal çöküntü, güvensizlik	(Esatbeyoğlu&Karahana, 2014)
Akranlarının kendilerini çaresiz gördüklerine inanmak	(Wilkinson, 1983)
D. DİĞER:	
Egzersiz yapacak zaman bulamamak	(Hunter, 2009; Kang ve diğ., 2007; Rauzon 2002; Taub&Greer, 2000; Temple&Walkley, 2007; Columna, 2007).

II. SOSYAL ENGELLER	
A. AİLE DAVRANIŞLARI YA DA ENDİŞELERİ:	
Aile kısıtlamaları	(Menear, 2007)
Tüm ailenin katılacağı fiziksel aktivite imkanlarının olmaması	(Field&Oates, 2001)
Ailelerin aşırı korumacılığı	(Taub&Greer, 2000; Kang ve diğ., 2007)
Ailenin fiziksel aktivite dışındaki öncelikleri	(Njelesani ve diğ., 2015)
Ailenin destek/teşvik eksikliği	(Kang ve diğ., 2007; Columna, 2007; Bodde&Seo, 2009; Prellwitz&Skar, 2007; Mahy ve diğ., 2010; Tsai&Fung, 2005; Esatbeyoğlu&Karahan, 2014)
Ailenin korkusu	(Columna, 2007)
İş ve aile yükümlükleri	(Rauzon, 2002)
B. ARKADAŞLAR	
Arkadaş eksikliği ya da destek olmayan akranlar	(Bodde&Seo, 2009; Saebu&Sorensen, 2011, Stuart ve diğ., 2006; Esatbeyoğlu&Karahan, 2014)
Egzersiz yapmak için başkasına bağımlı olmak	(Jaarsma ve diğ., 2014)
Aktivite yapacak akran bulamamak	(Stuart ve diğ., 2006)
C. DİĞER	
Olumsuz toplumsal tutum	(Anderson ve diğ., 2005; Kang ve diğ., 2007; Meyers ve diğ., 2002; Shields&Synnot, 2016; Tsai&Fung, 2005; Wilkinson, 1983)
Sosyal izolasyon	(Taub&Greer, 2000)

III. ÇEVRESEL ENGELLER	
A. TESİS VE SPOR EKİPMANI	
Uyarlanmamış ya da yetersiz tesisler	(Jaarsma ve diğ., 2014; Kang ve diğ., 2007; Saebu&Sorensen, 2011; Aydın&Sarol, 2014; Tsai&Fung, 2005; Columna, 2007; Esatbeyoğlu&Karahan, 2014)
Uygun ekipman yetersizliği	(Heller ve diğ., 2002; Speet-Schijndel, 2014; Esatbeyoğlu&Karahan, 2014)
B. ULAŞIM	
Ulaşım eksikliği	(Dattilo ve diğ., 1998; Heller ve diğ., 2002; Meyers ve diğ., 2002-Rimmer ve diğ., 2000; Bodde&Seo, 2009; Messent ve diğ., 1999; Speet-Schijndel, 2014; Aydın&Sarol, 2014; Prellwitz&Skar, 2007; Esatbeyoğlu&Karahan, 2014).
Otoparkların yetersizliği	(Meyers ve diğ., 2002)

C. DİĞER	
Olumsuz hava şartları	(Kang ve diğ., 2007; Meyers ve diğ., 2002; Messent ve diğ., 1999; Temple&Walkley, 2007;)
IV. DİĞER ENGELLER	
A. PROGRAM	
Uyarlanmış fiziksel aktivite programlarının yetersizliği	(Taub&Greer, 2000; Aydın&Sarol, 2014; Speet-Schijndel, 2014; Lieberman&MacVicar, 2003; Njelesani ve diğ., 2015; Stuart ve diğ., 2006; Columna, 2007)
Hükümet programları	(Aydın&Sarol, 2014)
Çeşitli fiziksel aktiviteler bulamama	(Field&Oates, 2001)
B. PERSONEL	
Personelin çocuğun ihtiyaçları ve engeli hakkında bilgi eksikliği	(Dattilo ve diğ., 1998; Lieberman&MacVicar, 2003; Shields&Synnot, 2016; Stuart ve diğ., 2006; Columna, 2007; Aydın&Sarol, 2014).
Lider eksikliği	(Dattilo ve diğ., 1998; Taub&Greer, 2000)
Rol model eksikliği	(Anderson ve diğ., 2005)
Engelli çocuklarla çalışmak isteyen personelin yetersizliği	(Lieberman&MacVicar, 2003)
Beden eğitimi öğretmenlerinin destek olmaması	(Stuart ve diğ., 2006)
C. ÜCRETLER	
Ekonomik faktörler	Dattilo ve diğ., 1998; Heller ve diğ., 2002; Hunter, 2009, Rauzon, 2002; Rimmer ve diğ., 2000; Shields&Synnot, 2014; Bodde&Seo, 2009; Messent ve diğ., 1999; Saebu&Sorensen, 2011; Speet-Schijndel, 2014; Temple&Walkley, 2007; Aydın&Sarol, 2014; Esatbeyoğlu&Karahan, 2014; Columna, 2007)

ÖG bireylerin fiziksel aktivite yapmalarını en çok engelleyen faktörler: Ekonomik engeller (ulaşım ücreti, ekipman ücreti, vb.) 14 çalışmada; ulaşım engeli 10 çalışmada çalışmada rapor edilmiştir.

ÖG bireylerin fiziksel aktiviteye katılımlarını engelleyen faktörleri kapsayan çalışmalar, bireylerin engel grupları sınıflandırılarak aşağıda verilmiştir.

BEDENSEL ENGELLİ BİREYLERLE YAPILAN ÇALIŞMALAR:

“Tüm Kızları Oyunun İçine Alma: Engelli Kızlar için Fiziksel Olarak Rekreasyon” başlıklı çalışma, 10-16 yaş arasında 14 bedensel engelli (beyin felçli, spina bifida ve diğer) kızla yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formu kullanılan çalışmanın sonucunda; bedensel engelli bir kadın olmak, rol model eksikliği, aile ve toplumun olumsuz bakış açısı, istenmeyen ilgiyi üstüne çekmekten hoşlanmama, fiziksel aktiviteye katılımın önündeki engeller olarak belirtilmiştir (Anderson ve diğ., 2005).

“Omurilik yaralanması ile sosyal hayata geri dönüş: Rekreasyon uzmanlarına tedavi için öneriler” başlıklı çalışma, omurilik felçli bireylerin boş zamanları ve sosyal ilişkileri ile topluma uyumla ilgisini araştırmak amacıyla yapılmıştır. Rehabilitasyon merkezinde tedavi gördükten sonra omurilik felçli bireylerle 1-8 ay sonra görüşme tekniği kullanılarak yapılan çalışmada; ulaşım, program ücretleri, yorgunluk, aktiviteler hakkında bilgi eksikliği, bilgili antrenörlerin olmaması, program liderinin olmamasını fiziksel aktivite yapmanın önündeki engel olarak vurgulamıştır (Dattilo ve diğ., 1998).

“Spina bifida ve kistik fibrozlu çocuklar için spor ve rekreasyon aktiviteleri ve fırsatları” başlıklı çalışma, bedensel engelli (spina bifida hastalığı olan) 5-15 yaş arasındaki 97 çocuğun aileleriyle, anket (posta yoluyla) yöntemi kullanılarak, çocuklarının spor ve rekreasyon faaliyetlerini engelleyen faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucuna göre; çeşitli aktiviteler bulamama, tüm ailenin katıldığı uygun aktivite bulamama, spor ve rekreasyon faaliyetlerine katılmanın önündeki engeller olarak bildirilmiştir (Field&Oates, 2001)

“Serebral palsili yetişkinlerde egzersizi belirleyen faktörler ” başlıklı çalışma, 83 yetişkin CP’li (beyin felci) bireylerde çevresel faktörlerin ve bakıcılarının tutumlarının egzersiz katılımlarına etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışmada bakıcıların algıladıkları engeller şöyledir: Egzersiz araç gerecinin yetersizliği, egzersiz programının maliyeti, egzersizin nerede yapıldığını bilememe, ulaşım (Heller ve diğ., 2002).

“Bir fenomenolojik yaklaşım: Bedensel engelli çocuğun spora katılımına ailesinin etkileri” başlıklı tez çalışması, bedensel engelli bireylerin tekerlekli sandalye sporlarına katılım engellerini incelemek amacıyla yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak yapılmıştır. 9-17 yaş arasındaki 23 bedensel engelli (spina bifida, cp, omurilik hastaları) bireyin aileleriyle yapılan araştırmada fiziksel aktivite yapmayı engelleyen en büyük engelleyiciler; spor imkanlarının farkında olmama, zaman ve maliyettir (Hunter, 2009).

“Hollanda Paralimpik sporcuların spora katılımını kolaylaştırıcılar ve engeller: Araştırma Makalesi” başlıklı çalışma, paralimpik sporcuların spor engellerini ve kolaylaştırıcılarını anlamaya yönelik çalışma yapılmıştır. Anket yöntemi kullanılarak, 149 Hollandalı tekerlek sandalye kullanan bedensel engelli sporcuyla (omurilik yaralanmalı, cp, diğer kas-sinir hastalıkları, görme bozukluğu), ampute sporcular karşılaştırılmıştır. Tekerlek sandalye kullanan sporcular diğer sporculara göre daha fazla engelden söz etmişlerdir. Bu çalışmada sporcuların karşılaştığı engellerin çoğunluğunun çevresel olduğu görülmüştür. En sık karşılaşılan çevresel engel “spor tesislerinin yetersizliği”; kişisel engel ise “egzersiz yapmak için başkasına bağımlı olmaktır” (Jaarsma ve diğ., 2014).

“Bedensel engelli aktif gençlerin azimleri ve egzersiz engelleri” başlıklı çalışma, bedensel engelli gençlerin algıladıkları egzersiz ve fiziksel aktivite engellerini belirlemek amacıyla yapılmıştır. Tekerlekli sandalye kullanan 145 gence “Egzersiz Engel Ölçeği” uygulanarak yapılan çalışmanın sonucuna göre en fazla bildirilen engeller şunlardır: Zaman yetersizliği, ağrı ya da rahatsızlık, egzersiz yapacak alan bulamama, önceki kötü deneyimler, olumsuz hava şartları, ailenin destek/teşvik eksikliği, insanların ÖG bireylere karşı olumsuz düşüncesi (Kang ve diğ., 2007).

“Tekerlekli Sandalye Kullananların Erişimi İçin Kolaylaştırıcılar ve Bariyerler: Çevresel Etkilerin Pilot Çalışmasından Elde Edilen Maddi ve Metodolojik Dersler” başlıklı çalışma, 25 yetişkin tekerlekli sandalye kullanan bedensel engelli bireyle telefonla görüşme yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Bedensel engelli bireylerin erişim tecrübelerini belirlemek ve çevresel engelleyici ve kolaylaştırıcıların sıklığını ölçmek amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; kişisel (motivasyon eksikliği, sınırlı güç), kişilerarası (kişilerin kabalığı) ve çevresel (kötü hava şartları, ulaşım ve otoparkın olmaması) fiziksel aktivitenin önündeki engelleyiciler olarak bildirilmiştir (Meyers ve diğ., 2002).

Turkish Studies

“Bedensel Engelli Kadınların Fiziksel Aktiviteye/Egzersize Katılım Engelleri” başlıklı tez çalışması, bedensel engelli kadınların fiziksel aktivite/egzersiz programına katılımlarını kısıtlayan engelleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. 149 ÖG kadını anket yöntemi kullanılarak yapılan tez çalışmasında en sık karşılaşılan engeller; iş ve aile yükümlülükleri, mali kaynak yetersizliği ve zaman yetersizliğidir (Rauzon, 2002).

“Bedensel engelli Afrika kökenli Amerikalı kadınlarda egzersizin önündeki engeller” başlıklı çalışma, Afrika kökenli Amerikalı bedensel engelli kadınların fiziksel aktivite yaparken karşılaştıkları engelleri belirlemek ve sıralamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek (Barriers to Physical Exercise and Disability) kullanılarak yapılan çalışmada, 14 engel tespit edilmiştir. Bazı engeller diğerlerinden daha sık ortaya çıkmıştır. Bunlar: Egzersiz programının maliyeti, ulaşım ve egzersiz imkanlarının nerede olduğu hakkında bilgi sahibi olmamadır (Rimmer ve diğ., 2000).

“Spor ve Rekreasyon Endüstrisi Personelinin Engelli Çocuklarda Fiziksel Aktivitenin Engellerini ve Kolaylaştırıcılarını Nasıl Algılandığına İlişkin Bir Araştırma Çalışması” başlıklı çalışma, bedensel engelli çocukların fiziksel aktiviteye katılımına engel olan ve kolaylaştıran faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. 24 spor ve rekreasyon çalışanıyla anket yöntemi kullanılarak yapılan çalışmanın sonucuna göre 25 engel tespit edilmiştir. En sık karşılaşılan engeller şunlardır: Yetersiz tesisler, bakıcıların ilgisizliği ve maliyettir (Shields&Synnot, 2014).

“Engelli Yetişkinlerde Fiziksel Aktivite İle İlişkili Faktörler” başlıklı çalışma, bedensel engelli bireyler arasındaki toplam fiziksel aktivite için çevresel ve kişisel engelleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. 18-30 yaş arasında 327 bedensel engelli bireyle anket yöntemi kullanılarak yapılan çalışmada, tesislerin yetersizliği, destek eksikliği ve ekonomik faktörler en sık karşılaşılan engeller olarak bildirilmiştir (Saebu&Sorensen, 2011).

“Fiziksel Aktivite, Bedensel Engelli Öğrenci Çocuklar İçin Normalleştirici Bir Tecrübedir” başlıklı çalışma, bedensel engelli çocuklarda fiziksel aktivitenin sosyalleşme potansiyeli üzerine etkisini incelemek amacıyla yapılmıştır. 10-17 yaş arasında, 21 bedensel engelli bireyle görüşme tekniği kullanılarak yapılan çalışmada; beceri yetersizliği, ailelerin aşırı korumacı davranışları, sosyal izolasyon, rehabilitasyon için gerekli sürenin yetersizliği, mevcut programların ve liderlerin eksikliği engel olarak bildirilmiştir (Taub&Greer, 2000).

ZİHİNSEL ENGELLİ BİREYLERLE YAPILAN ÇALIŞMALAR:

“Zihinsel Engelli Yetişkinlerin Fiziksel Aktiviteye Yönelik Sosyal Ve Çevresel Engellerin İncelenmesi” başlıklı çalışma, zihinsel engelli yetişkinlerin fiziksel aktivite yapmalarına yönelik engelleri analiz etmek için sistematik bir araştırma incelemesidir. Ulaşım sorunları, finansal sınırlılıklar, egzersiz imkanların farkında olmama, bakıcı-öğretmen, antrenör ve ebeveynlerin yetersiz destekleri fiziksel aktiviteye katılımın önündeki engeller olarak bildirilmiştir (Bodde&Seo, 2009).

“Down Sendromlu Yetişkinlerde Fiziksel Aktiviteye Yönelik Kolaylaştırıcılar Ve Engelleri Belirleme” başlıklı çalışma, down sendromlu bireylerin fiziksel aktivite yapmalarının önündeki engel ve kolaylaştırıcıları incelemek amacıyla yapılmıştır. 18 down sendromlu yetişkin bireye destek olan anne ve bakıcılarla Avustralya’da yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak yapılan çalışmada tespit edilen engeller şunlardır: Destek eksikliği, fiziksel aktiviteye katılmada isteksizlik ve sağlık faktörleridir (Mahy ve diğ., 2010).

“Down Sendromlu Çocukların Sağlık Ve Fiziksel Aktivite Gereksinimleri İle İlgili Ailelerinin Algıları” başlıklı, zihinsel engelli (down sendromlu) çocukların sağlık ve fiziksel aktivite ihtiyaçları aileleri tarafından nasıl algıladıklarını araştırmak amacıyla yapılan çalışmada, görüşme tekniği kullanılmıştır. 7-12 yaş arasında okul çağındaki 15 down sendromlu çocukların anneleri, çocuklarının motor becerileri ile akranlarının motor becerileri arasındaki farkın açılmasıyla çocuklarının fiziksel aktiviteye ilgisinin azaldığını bildirmiştir. Elde edilen bulgulara göre; tembellik ya da hareketsiz yaşam tarzı tercihi ve aile kısıtlamaları engelleyiciler olarak tespit edilmiştir (Menear, 2007).

“Öğrenme Engelli Yetişkinlerin Fiziksel Olarak Aktif Ve Sağlıklı Yaşamaları Önündeki Birincil Ve İkincil Engeller” başlıklı çalışmada, 24 zihinsel engelli yetişkin bireyle görüşme tekniği kullanılmıştır. Çalışmada belirlenen engeller; mali engeller, güvenlik endişeleri, olumsuz hava şartları ve ulaşım yetersizliğidir (Messent ve diğ., 1999).

“Zihinsel Engelli Yaşlı Yetişkinlerin Fiziksel Aktiviteye Engel Olarak Algıladıkları Kolaylaştırıcı ve Bariyerler” başlıklı çalışmada, Hollanda’da 50 yaş üstü 40 hafif ve orta zihinsel engelli bireyin fiziksel aktivite yapmasının önündeki engelleri belirlemek amaçlanmıştır. Görüşme yöntemi kullanılan çalışmanın sonucuna göre belirlenen engeller şunlardır; zayıf sağlık durumu, kendine güven eksikliği, beceri eksikliği, destek eksikliği, ulaşım sorunları, ekonomik faktörler, uygun fiziksel aktivite seçeneklerinin yetersizliği ve spor araç gerecinin olmaması (Speet-Schijndel ve diğ., 2014).

“Zihinsel Engelli Yetişkinlerin Sağlığı Geliştirici Fiziksel Aktivitelerini Kısıtlayan ve Arttıran Faktörlerin İncelenmesi” başlıklı araştırma, zihinsel engelli yetişkinlerin sağlıklarını geliştirmek için yapılan fiziksel aktiviteye katılımı engelleyen ve kolaylaştıran faktörleri incelemek amacıyla yapılmıştır. Nitel yöntem kullanılarak 40 katılımcı (zihinsel engelli birey, rekreasyon çalışanı, rekreasyon alanında çalışan denetçi, rekreasyon alanında çalışan yönetici ve aileler) ile yapılan çalışmada belirlenen engeller; sağlık durumu, yeterince zamanın olmaması, tembellik, olumsuz hava şartları ve ekonomik faktörlerdir. Ayrıca bu bireyler fiziksel aktivite fırsatı aradıklarını ve bu seçeneklerin çok pahalı olduğunu bildirmişlerdir (Temple&Walkley, 2007).

ÇOKLU ENGELE SAHİP YA DA FARKLI ENGEL GRUPLARINDAN OLUŞAN BİREYLERLE YAPILAN ÇALIŞMALAR:

Aydın ve Sarol (2014) “Otizmli Bireylerin Fiziksel Aktivite Programlarına Katılımını Engelleyen Faktörlerin İncelenmesi” başlıklı çalışmada, otizmli bireylerin fiziksel aktivite programlarına katılımını engelleyen faktörleri incelemişlerdir. Çalışma, dokuz otizmli bireyin ailesiyle nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Otizmli bireylerin fiziksel aktivite yapmalarını engelleyen en önemli unsur “ekonomik güçlükler” olarak belirlenmiştir. Diğer engelleyiciler; program yetersizliği, tesis, ulaşım ve hükümet politikalarıdır.

Esatbeyoğlu ve Karahan (2014) tarafından yapılan “Engelli Bireylerin Fiziksel Aktiviteye Katılımlarının Önündeki Engeller” başlıklı makale, engelli bireylerin fiziksel aktiviteye katılımlarının önündeki engelleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Araştırma grubu 18 yaş üstündeki 70 görme, işitme ve ortopedik engelli bireyle oluşturulmuş ve nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, işitme engelli bireylerin, görme ve ortopedik engelli bireylere göre daha az engelle karşılaştıkları belirtilmiştir. Engellilerin fiziksel aktiviteye katılmalarının önündeki engeller iki ana temaya ayrılmıştır. Birinci tema olarak çevresel etkenler: Sosyal etkenler; arkadaş, aile, toplum, refakatçilerin destek eksikliği ya da kısıtlayıcı davranışlarını kapsar. Fiziki etkenler; ulaşım, tesis ve materyallerin uygunsuzluğu ve yetersizliği olarak bildirilmiştir.

İkinci tema bireysel etkenlerdir. Bu etkenler; ekonomik nedenler, engel durumu ve psikolojik etkenlerdir.

Lieberman ve MacVicar (2003) “İşitme-Görme Engelli Gençlerin Oyun ve Eğlence Alışkanlıkları” başlıklı çalışmayı, çoklu engele sahip (Görme-İşitme-Cp-Otizimli) ve zihinsel engelli, organ problemlili, felçli bireylerin rekreasyonel aktiviteler sırasında karşılaştıkları engelleri belirlemek amacıyla yapmıştır. 54 engelli gencin ailesiyle (3-22 yaş) posta yoluyla anket yapılan araştırmada; engellilik durumu, bilgi eksikliği, program eksikliği, personel niteliğinin yetersizliği (araştırmacılar bu engelin sonraki engellerin sebebi olduğunu düşünüyor) ve engelli çocuklarla çalışmak isteyen personelin azlığı engelleyiciler olarak bildirilmiştir.

Njelesani ve diğ. (2015)’nin “Trinidad Tobago’da Yaşayan Gelişim Engelli Çocuklarda Fiziksel Aktivitenin Önündeki Engellerin Ebeveynleri Tarafından Algıları” başlıklı çalışmaları, ÖG çocukların fiziksel aktiviteye katılmaları önündeki engelleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. Dokuz ÖG (otizmli, down sendromlu, bedensel engelli ve zihinsel engelli) çocuğun aileleri ile yarı yapılandırılmış soru formu kullanılarak yapılan çalışmada, karşılaşılan engeller şunlardır: ailelerin fiziksel aktivite dışındaki öncelikleri, yaşanan çevrede aktivite seçeneklerinin olmaması ve etkinliklerin çocuğun yeteneğine uygun olmaması.

Prellwitz ve Skar (2007)’in “Farklı Yeteneklere Sahip Çocuklar İçin Oyun Alanlarının Kullanılabilirliği” başlıklı araştırma, farklı yeteneklere sahip çocukların oyun alanlarını nasıl kullandıklarını daha iyi anlamak amacıyla yapılmıştır. Çalışma grubu 7-12 yaş arasında 15 bedensel-görme-zihinsel engelli ve engeli olmayan çocuklardan oluşturulmuş ve yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; engelli çocukların oyun alanlarına sınırlı erişebildiklerini ve akranlarıyla etkileşimlerinin desteklenmediği bildirilmiştir.

Shields ve Synnot (2016)’in “Engelli Çocuklar İçin Bedensel Aktiviteye Katılımı Engelleyen ve Kolaylaştıran Faktörlerin Algılanışı: Nitel Bir Çalışma” başlıklı, ÖG çocukların (cp, zihinsel engelli, otizmli, görme engelli) aileleri, spor ve rekreasyon çalışanları ile fiziksel aktiviteye katılımı kolaylaştıran ve engelleyen faktörleri incelemek amacıyla yapılan çalışmada, nitel yöntem kullanılmıştır. Rapor edilen engeller şunlardır: Eğiticinin beceri eksikliği ve tüm çocukları kapsayıcı olmada isteksizliği, engelliliğe yönelik olumsuz toplumsal tutumlar. Ayrıca engelli çocuklar normal gelişim gösteren çocuklarla karşılaştırıldığında fiziksel aktiviteye katılımda ilave engellerle karşı karşıya kaldıkları bildirilmiştir.

“Görme Engelli Çocuklar ve Ailelerinin Fiziksel Aktiviteye İlişkin İnançları” başlıklı çalışma, görme engelli çocukların fiziksel aktivitelerine ilişkin aile ve çocuklar arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla, 10-12 yaş arasında 25 görme engelli çocuk ve aileleri ile anket ve görüşme tekniği kullanılarak yapılmıştır. Total görme engelli çocukların fiziksel aktiviteye katılımları önündeki engeller; fiziksel aktivite sırasında yaralanma olasılığı, görme engelli çocuklara uygun aktivitelerin eksikliği, beden eğitimi öğretmenlerinin çocuklara destek olmaması olarak bildirilmiştir. Az gören çocukların ailelerinin bildirdikleri engeller ise; eğitimsiz beden eğitimi öğretmenleri ve aktivite yapacak akran olmamasıdır (Stuart ve diğ., 2006).

“İşitme Engelli Öğrencilerin Serbest Zamanlarında Fiziksel Aktiviteye Katılımlarına Yönelik Algılanan Sınırlayıcılar” başlıklı çalışma, işitme engelli (bazıları işitme engeline ek olarak zihinsel-öğrenme güçlüğü çeken ve davranış problemlerine sahip) öğrencilerin boş zamanlarında fiziksel aktiviteye katılımlarını kısıtlayan faktörleri belirlemek amacıyla yapılmıştır. 12-17 yaş arasındaki 94 öğrenciyle anket ve görüşme yöntemi kullanılarak yapılan çalışmanın sonucuna göre en önemli engelleyiciler; toplumun olumsuz tutumu, fiziksel aktiviteye erişim için bilgi eksikliğidir. Diğer engeller; fiziksel ağrı ya da rahatsızlık, fiziksel koordinasyon eksikliği, yalnız başına egzersiz

yapmak istememe, ailenin destek/teşvik eksikliği, damgalanma ya da aşağılanma korkusu ve tesis yetersizliğidir (Tsai ve Fung, 2005).

Wilkinson (1983)'ın "Engelli Çocuklar ve Kaynaştırma Oyun Ortamları" başlıklı, ÖG bireyler (engelin türü belirtilmemiş), aileleri, rekreasyon ve spor alanında çalışanlarla görüşme tekniği kullanarak yaptığı çalışmada, ÖG bireyler, akranlarının kendilerini çaresiz gördüklerine inandıklarından etkinliğe katılmamayı tercih ettikleri ya da engeli olmayan akranlarının ebeveynleri ÖG bireylere düşmanca davranabildikleri ve yetenekleri hakkında yanlış kanıda bulunabildiklerini bildirmiştir.

Columna (2007)'nın "İspanyol Engelli Çocukların Ailelerinin Fiziksel Rekreasyonel Faaliyetlerinden Algıladıkları Faydalar, Sınırlılıkları ve Örnekler" başlıklı tez çalışması, 5-12 yaş arasındaki 12 bedensel engelli (CP), zihinsel engelli (down sendromlu) ve diğer sağlık sorunu bulunan çocukların aileleriyle yapılmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formu kullanarak yapılan çalışmada karşılaşılan engeller iki gruba ayrılmıştır. Bunlar:

1. Aile Kısıtlılıkları: Çocuğun engeli, ailenin fiziksel aktivite için isteksizliği, finansal kısıtlılıklar, destek eksikliği, zaman kısıtlaması ve aile korkusu.
2. Yönetim Kısıtlılıkları: Program eksikliği, personel eğitim eksikliği ve uygun tesis eksikliğidir.

TARTIŞMAVE SONUÇ:

Fiziksel hareketsizliğin uzun vadeli sonuçları, engelli insanlar arasında ciddi ikincil sağlık sorunlarına (birincil olarak engellilik yaratan bir durumun etkisiyle gelişmesi muhtemel hastalıklar) yol açabileceğinden, erken yaşlarda fiziksel etkinliklere katılımı etkileyen faktörleri anlamak, başarılı müdahaleleri ve etkinliğe katılım düzeyini artıran stratejileri hazırlamak için önemlidir. ÖG bireylerin fiziksel aktivite yapmalarına engel olan altyapı eksikliklerin tespit edilmesi için yurt dışında 1983 yılından bu yana araştırmalar yapılırken ülkemizde sınırlı çalışmalar yapılmıştır. (Esatbeyoğlu&Karahan, 2014; Aydın&Sarol, 2014). ÖG bireylerin yetersiz fiziksel kapasite ve beceriye sahip olduğu literatürde bildirilmiştir. ÖG bireylerin engel türlerine göre, ülkemizin farklı coğrafi bölgelerinde, fiziksel aktiviteye katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi için daha fazla çalışma yapılması faydalı olabilir. Fiziksel aktiviteye katılımı engelleyen faktörlerin dışında fiziksel aktiviteye katılımı kolaylaştıran faktörlerin belirlenmesi de bu amaca katkıda bulunabilir.

Literatür incelendiğinde; ekonomik faktörler, ulaşım ve beceri-fiziksel kapasite eksikliği yaygın olarak fiziksel aktiviteye katılımın önündeki engeller olarak ortaya çıkmıştır. Ülkemizde yapılan çalışmalarda da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Yurt dışında yapılan çalışmalara paralel olarak ülkemizde de ÖG bireyler; ulaşım, spor ekipmanı, kurs ücretleri vb. ekonomik engelleri bildirmişlerdir (Esatbeyoğlu&Karahan, 2014; Aydın&Sarol, 2014). Yine kaldırımlar, trafik lambaları, toplu ulaşım imkanlarını kapsayan ulaşım engeli ÖG bireylerin fiziksel aktiviteye katılımlarını kısıtlandığı görülmüştür. Kamuya ve özel sektöre ait spor alanları ÖG bireylerin kullanımına uygun olarak düzenlenmelidir. Yine ÖG bireylerin spor alanlarına ulaşımı özel donanımlı (bedensel engelli bireyler için rampalı araçlar vb.) araçlarla sağlanmalıdır.

Çocukların gelişiminde çok önemli olan oyun ve oyuncakları ÖG çocuklara uyarlanması da çok önem kazanmaktadır. Çünkü çocukların gelişimine oyun ve oyuncağın katkısı açıktır. ÖG çocukların oyun ve oyuncaklara karşı pasif bir tutum gösterdiği belirtilmiştir (Ayan ve diğ., 2012). Oyundan mahrum kalan ÖG çocuklar bilişsel, sosyal, duyuşsal ve psikomotor açıdan gelişimi geri kalabilir.

Yapılan bir çalışmada; ÖG bireylerle çalışan personelin; zihinsel yetersizliği olan yetişkinlerin fiziksel aktivite başlatamayacakları ya da spor araç ve gerecini kullanamayacakları algısına sahip oldukları belirtilmiştir (Neumayer&Bleasdale, 1996). Bu yanlış algının değiştirilmesi için ÖG bireylerle çalışan personele, ÖG bireylerin gelişim özellikleri ve motorik özellikleri hakkında bilgi verilerek ÖG bireyleri tanınması sağlanmalıdır. Ayan ve diğ. (2017) tarafından yapılan araştırmada bu sonuca paralel olarak ÖG bireylerle çalışanların alanında uzman olmasının önemine dikkat çekilmiştir. ÖG öğrencilerle çalışan öğretmen ve öğretmen adayları, özel eğitime yönelik yeterli donanım ve olumlu bir tutuma sahip olduklarında, bu öğrencilere yönelik hazırlanmış programların başarıyla uygulanmasında önemli katkıları olacaktır (Durdukoca, 2015).

ÖG bireylerin fiziksel aktiviteye katılımını teşvik etmek için etkin müdahaleler, stratejiler ve politikaların tasarlanması ve uygulanmasına katılan birçok paydaş ile ilgilidir. ÖG bireyler, aile, spor kulüpleri, eğitim kurumları, yerel yönetimler, sağlık sektöründen oluşan paydaşlar arasındaki koordinasyonun sağlanamaması, engelli çocukların fiziksel faaliyette bulunmalarının önünde kilit bir engel oluşturmaktadır. Bu koordinasyonun sağlanması için gerekli tedbirlerin alınması gerekmektedir. Spor Genel Müdürlüğü, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Üniversiteler ve Yerel Yönetimlerin ÖG bireylerin fiziksel aktiviteye katılmalarını engelleyen, kaldırım, aydınlatma vb. altyapı sorunlarını belirlemek amacıyla proje ve araştırmaları desteklemeleri yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

- Anderson, DM., Bedini, LA., Moreland, L. (2005). Getting all girls into game: Physically active recreation for girls with disabilities. *Journal of Park and Recreation Administration*, 23(4), 78-103.
- Ayan, S., Ergin, M., Alıncak, F. (2017). The evaluation of the participation og game and physical education lesson of the mild severe degree mental retardation and autistic students. *European Journal of Special Education Research*, 2(2), 35-49.
- Ayan, S., Memiş, UA., Eynur, BR., Kabakçı, A. (2012). Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuklarda oyuncak ve oyunun önemi. *SSTB International Refereed Academic Journal of Sports*, 2(4), 80-89.
- Ayan, S., Ulaş, M. (2015). Türkiye’de kullanılan oyun alanı donatılarının gelişmiş ülkelerdeki modellere göre incelenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 2(3), 130-145.
- Aydın, İ., Sarol, H. (2014). Otizmli bireylerin fiziksel aktivite programlarına katılımını engelleyen faktörlerin incelenmesi. *International Journal of Science Culture and Sport*. Temmuz, (Özel Sayı 1), 870-880.
- Bodde, AE., Seo, DC. (2009). A review of social and environmental barriers to physical activity for adults with intellectual disabilities. *Disability and Health Journal*, 2, 57-66.
- Columna, L. (2007). Perceived Benefits, Constraints, and Patterns Of Physical Recreation of Hispanic Families with Children With Disabilities. Doctor of Philosophy USA: Texas Woman’s University.

- Datillo, J., Caldwell, L., Youngkhill, L., & Kleiber, D. (1998). Returning to the community with a spinal cord injury: Implications for Therapeutic Recreation Specialists. *Therapeutic Recreation Journal*, 32, 13-27.
- Durdukoca, Ş.F. (2015). Özel eğitime yönelik tutum ölçeğinin geliştirilmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 10/1 Summer 2015 p. 651-666.* 11975 ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8451>, ANKARA-TURKEY.
- Esatbeyoğlu, F., Karahan, BG. (2014). Engelli bireylerin fiziksel aktiviteye katılımlarının önündeki engeller. *Spor Bilimleri Dergisi*, 25(2), 43-55.
- Fernhall, B., Heffernan, K., Jae, SY., Hedrick, B. (2008). Health implications of physical activity in individuals with spinal cord injury: a literature review. *Journal of Health and Human Services Administration*, 30(4), 468-502.
- Field, SJ., Oates, RK. (2001). Sport and recreation activities and opportunities for children with spina bifida and cystic fibrosis. *Journal of Science and Medicine in Sport*, 4(1), 71-76.
- Heah, T., Case, T., McGuire, B., Law, M. (2007). Successful participation: The lived experience among children with disabilities. *Canadian Journal of Occupational Therapy*, 74(1), 38-14.
- Heller, T., Ying, G., Rimmer, JH., & Marks, BA. (2002). Determinants of exercise in adults with cerebral palsy. *Public Health Nursing*, 19, 223-231.
- Hunter, DA. (2009). A Phenomenological Approach: The Impact On Families of Sports Participation For a Child With a Physical Disability. The Degree of Doctor of Philosophy. College of Professional Education. USA: Texas Woman's University.
- Jaarsma, EA., Geertzen, JHB., Jong De, R., Dijkstra, PU., Dekker, R. (2014). Barriers and facilitators of sports in Dutch Paralympic athletes: An explorative study. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 24, 830-836.
- Kang, M., Zhu, W., Ragan, BG., Frogley, M. (2007). Exercise barrier severity and perseverance of active youth with physical disabilities. *Rehabilitation Psychology*, 52(2), 170-176.
- Kasser, SL, Lytle, RK. (2005). Inclusive physical activity: a lifetime of opportunities. Champaign (IL): Human Kinestics.
- Lieberman, LJ., MacVicar, JM. (2003). Play and recreational habits of youths who are deaf-blind. *Journal of Visual Impairment & Blindness*, 97(2), 755-768.
- Mahy, J., Shields, NFT., Dodd, KJ. (2010). Identifying facilitators and barriers to physical activity for adults with down syndrome. *Journal of Intellectual Disability Research*, 54(9), 795-805.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2000). Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği. <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/66.html>.
- Meneer, KS. (2007). Parents' perceptions of health and physical activity needs of children with down syndrome. *Down Syndrome Research and Practice*, 12(1), 60-68.
- Messent, PR., Cooke, CB., Long, J. (1999). Primary and secondary barriers to physically active healthy lifestyles for adults with learning disabilities. *Disability Rehabilitation*, 2, 409-419.

- Meyers, AR, Anderson, JJ, Miller, DR, Shipp, K, Hoenig, H. (2002). Barriers, facilitators, and access for wheelchair users: substantive and methodologic lessons from a pilot study of environmental effects. *Social Science Medicine*, 55, 1435–1446.
- Neumayer, R., Bleasdale, M. (1996). Personal lifestyle preferences of people with an intellectual disability. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 21(2), 91-114.
- Njelesani, J., Leckie, K., Drummond, J., Cameron, D. (2015). Parental perceptions of barriers to physical activity in children with developmental disabilities living in Trinidad and Tobago. *Disability And Rehabilitation*. 37 (4), 290-295.
- Prellwitz, M., Skar, L. (2007). Usability of playgrounds for children with different abilities. *Occupational Therapy International*, 14(3), 144-155.
- Rauzon, TA (2002). Barriers to participation in physical activity/exercise for women with physical disabilities. Doctor of Philosophy. USA: Department of Exercise and Sport Science The University of Utah.
- Rimmer, JH, Rubin, SS, Braddock, D. (2000). Barriers to exercise in African American women with physical disabilities. *Archives Physical Medicine Rehabilitation*, 81, 182–188.
- Saebu, M, Sorensen, M. (2011). Factors associated with physical activity among young adults with a disability. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 21, 730–738.
- Shields, N, Synnot, AJ. (2014). An exploratory study of how sports and recreation industry personnel perceive the barriers and facilitators of physical activity in children with disability. *Disability & Rehabilitation*, 36(24), 2080–2084.
- Shields, N., Synnot, A. (2016). Perceived barriers and facilitators to participation in physical activity for children with disability: a qualitative study. *BMC Pediatrics*, 16 (9), 2-10.
- Speet-Schijndel, M., Evenhuis, MH., Wijck, R., Empelen, P., Echteld, MA. (2014). Facilitators and barriers to physical activity as perceived by older adults with intellectual disability. *Intellectual and Developmental Disabilities*, 52(3), 175-186.
- Stuart, ME., Lieberman, L., Hand, KE. (2006). Beliefs about physical activity among children who are visually impaired and their parents. *Journal of Visual Impairment and Blindness*, 100(4), 223-234.
- Taub, DE., Greer, KR. (2000). Physical Activity as a Normalizing Experience for School-Age Children with Physical Disabilities. Implications for Legitimation of Social Identity and Enhancement of Social Ties. *Journal of Sport & Social Issues*, 24(4), 395-414
- Temple, VA., Walkley, JW. (2007). Perspectives of constraining and enabling factors for health-promoting physical activity by adults with intellectual disability. *Journal of Intellectual & Developmental Disability*, 32(1), 28-38.
- Tsai, E., Fung, L. (2005). Perceived constraints to leisure time physical activity participation of students with hearing impairment. *Therapeutic Recreation Journal*, 39(3), 192-206.

-
- Ummanel, A., Gürkan, T. (2017). Okul öncesi öğretmen adaylarının özel eğitimle ilgili bazı kavramlara yönelik görüşlerinin incelenmesi. *Turkish Studies-International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. Volume 12/7 Spring 2017 p. 477-500.* 11975 ISSN: 1308-2140, www.turkishstudies.net, DOI Number: <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.8020>, ANKARA-TURKEY.
- Williams, PT. (2001). Physical fitness and activity as separate heart disease risk factors: a meta analysis. *Medicine and Science in Sports and Exercise*, 33, 754-761.
- Wilkinson PF. (1983). Disabled children and integrated play environments. *Recreation Research Review*, 10, 20-28.